

Gender A B C

Bigarren Hezkuntzarako
heziketa-programa

Sexu-orientazioa eta genero-identitatea

GenderABC (ABC Generoa) proiektuaren koordinatzailea da

eta abian jarri dutenak dira

Argitalpen hau Europar Batasuneko Eskubideak, berdintasuna eta Herritartasuna Programak (2014-2020) finantzatu du.

Bigarren Hezkuntzarako
heziketa-programa

Sexu-orientazioa eta genero-identitatea

Heziketa-modulu hau **APF – Associação para o Planeamento da Família** elkarteak landu dute GenderABC proiektuaren barruan.

Aurkibidea

Aurkibidea

2

I - atala: Sarrera

3

1. Xedea

3

2. Gai nagusiak

3

3. Gako-hitzak

3

4. Ikasketa-xedeak

4

5. Jardueren zerrenda

4

II - atala: Jarduerak

5

1. jarduera: Zer egin

5

• Testuingurua

5

• Gidoia

5

• Jarraibideak

8

2. jarduera: Aulki beroa

9

• Testuingurua

9

• Gidoia

9

• Jarraibideak

10

Saioaren egitura

12

Moduluen zerrenda

13

I - atala

SARRERA

1. Xedea

Modulu honek sexu-orientazioaren eta genero-identitatearen gaia jorratzen du eta identitatearen, diskriminaziorik ezaren, aniztasun mota guztien onarpenaren eta errespetuaren inguruko eztabaida zabalago batean kokatzen du. Horrez gain, sexu-orientazioan eta genero-identitatean oinarritutako pertsonen aurkako *bullying*-forma zehatzetan zentratzen da.

2. Gai nagusiak

- Sexualitatea eta sexu-orientazioa
- Generoa eta genero-identitatea
- Inklusioa eta aniztasuna
- Generoan oinarritutako bullyinga
- Zisgeneroa vs. Transgeneroa
- LGBTQI

3. Gako-hitzak

• <i>Sexua</i>	• <i>Intersexua (edo hermafrodita)</i>
• <i>Generoa</i>	• <i>Maritxua</i>
• <i>Genero-identitatea</i>	• <i>Drag Queen vs. Cross-Dresser</i>
• <i>Genero-rola</i>	• <i>Pansexualitatea (edo Omnisexualitatea)</i>
• <i>Genero-adierazpena</i>	• <i>Trantsizioa</i>
• <i>Sexu-orientazioa</i>	• <i>Terapia hormonala</i>
• <i>LGBTQI</i>	• <i>Genero-aldaketarako ebakuntza</i>
• <i>Hetero-arauak</i>	• <i>FTM (edo F2M): Emakumezko izatetik gizonezko izateko trantsizioa egiten ari den pertsona transexuala vs. MTF (edo M2F): Gizonezko izatetik emakumezko izateko trantsizioa egiten ari den pertsona transexuala.</i>
• <i>Genero-berdintasuna</i>	
• <i>Zisgeneroa</i>	
• <i>Transgeneroa vs. Transexuala</i>	

Oharra: Glosarioan, “Terminologia Transgeneroa” ikusi.

4. Ikasketa-xedeak

- Norberaren generoarekiko ikuspegiari eta norberaren generoari buruz hausnartzea
- Norberaren genero identitatea, sexu-orientazioa eta genero-sozializazioko historia pertsonala aztertzea
- Generoa emakumezkoa-gizonezkoa edo emakumea-gizona dikotomiaz harago doala erakustea
- “Sexu-orientazioarekin” eta “genero-identitatearekin” lotutako gaiak bereiztea
- Generoan oinarritutako diskriminazio-prozesua ulertzea
- Nesken edota LGBTQI kolektiboko gazteen estatusa hobetzeko bideak identifikatzea

5. Jardueren zerrenda

	 Jardueraren izena	 Iraupena guztira	 Materialak	 Garrantzia ¹
1	Zer egin	45 minutu	- Lan-espazio handi eta itxi bat 4 txokorekin (edo 4 geltoki/gunerekin) - Dilemen liburukiak - Koloretako paperezko lau seinale 4 guneak honela adierazteko: “A”, “B”, “C”, “Ireki” - Zinta itsaskorra	☆☆☆
2	Aulki beroa	45 minutu	Aulki bat parte-hartzaile bakoitzeko zirkulu bat	☆☆☆

¹ Jarduerak izarrekin sailkatzen dira (izar bat eta hiru izar bitarteko sailkapenarekin) garrantziaren arabera; adibidez, “oso gomendagarria” den jarduera bat hiru izarrekin sailkatzen da.

II - atala

JARDUERAK

1. jarduera Zer egin² ☆☆☆

Jardueraren iraupena guztira

45 minutu
Prestatzea: 10
Egitea: 20
Segimendua: 15

Materialak

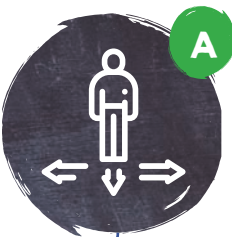
- ☐ Lan-espazio handi eta itxi bat 4 txokorekin (edo 4 gunerekin)
- ☐ Dilemen liburukiak
- ☐ Koloretako paperezko lau seinale 4 txokoak/guneak honela adierazteko: “A”, “B”, “C”, “Ireki”
- ☐ Zinta itsaskorra.

→ TESTUINGURUA

Jarduera honek sexuarekin, sexualitatearekin eta harremanekin lotutako pentsamoldeak eta aurreiritziak azaleratzen ditu. Horretarako, taldeko iritzi desberdinak baliatzen ditu eta sexuarekin, sexualitatearekin eta eskatzen du erabakiak hartzea harremanekin lotuta dauden nerabezaroko nahiz gaztaroko ohiko arazoei buruz.

Jarduera honen xedea da **sexu-orientazioa eta genero-identitatea jorratzea eta parte-hartzaileek antzemandako** arazoak behar bezala konpontzeko egon daitezkeen aukera anitzak ezagutzea.

→ GIDOIA

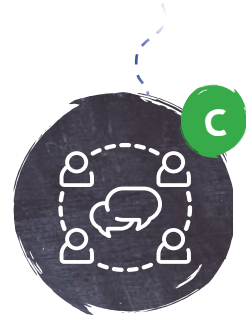

A Tailerrean parte hartzen dutenei eskatuko zaie gelaren erdigunean kokatzeko eta aurkeztutako dilemaren aurrean erabaki bat hartzeko, zehazki, gelako txoko bat aukeratuz nork bere iritziaren arabera.

B Dilema ozen irakurri eta txoko-aukera alternatiboak aurkeztuko dira. Guztiek txoko bat aukeratu dutenean eta bertara joan direnean, gaiari buruzko eztabaida bultzatuko da.

² Iturria: Europako Kontseiluaren *Gender Matters – Manual on Gender based violence affecting young people* eskuliburua [Genero-arazoak garrantzitsuak dira] (egokitua).

Orduan, txoko bakoitzeko parte-hartzaileei eskatuko zaie han kokatzeko arrazoiak azaltzeko. Hala, ekintza bera errepikatzen da dilema bakoitzerako.

Dilemen adibideak:

Jennyferren dilema

Jennyferrek 15 urte ditu eta urtebetetze batera doa. Eskolako mutilik ospetsuenak bere etxera joateko eskatzen dio. Ez dute elkar ezagutzen. Mutilaren gurasoak ez daude etxean.

Zer egin beharko luke Jennyk?

1. Ezetz esan
2. Baietz esan
3. Baietz esan baldin eta beste lagun batzuekin badoaz.
4. Beste zerbait (txoko irekia)

Jonen dilema

Jonek 15 urte ditu eta urtebetetze batera doa. Eskolako neskarik ospetsuenak bere etxera joateko eskatzen dio. Ez dute elkar ezagutzen. Neskaren gurasoak ez daude etxean.

Zer egin beharko luke Jonek?

1. Ezetz esan
2. Baietz esan
3. Baietz esan baldin eta beste lagun batzuekin badoaz.
4. Beste zerbait (txoko irekia)

Barryren dilema

Barryk 16 urte ditu. Homosexuala da baina bere familiak eta lagunek ez dakite oraindik. Bere ikasgelako mutil bat gustatzen zaio eta berarekin harreman bat edukitzea gustatuko litzaioke. Hala eta guztiz ere, ez daki mutilak bere proposamena onartuko duen eta mutilak ikasgelako gainerako ikaskideei kontatzearen eta bere gurasoek egia jakitearen beldur da.

Zer egin beharko luke Barryk?

1. Ideia osoa baztertu eta mutila ahaztu.
2. Gurasoei eta lagunei bere orientazio sexualaren berri eman; mutilari elkarrekin geratzeko eskatu eta ikusi zer gertatzen den.
3. Mutila hobeto ezagutzen saiatu, bere sentimenduak adierazi aurretik, berak ere antzeko zerbait sentitzen duen jakiteko.
4. Beste zerbait (txoko irekia).

Nasrineren dilema

Nasrinek 17 urte ditu. Orain dela hilabete pare bat, Nasrinek Miriam ezagutu zuen gimnasioan eta orain adiskideak dira. Gaur egun, Nasrinek etengabe pentsatzen du Miriamengan eta beti dago bera ikusteko irrikan; Jennyrekin maitemintzen ari dela sentitzen du. Nasrine oso nahastuta dago: orain arte mutilekin baino ez da egon eta ez du inoiz sentitu neska batenganako erakarmenik. Gainera, uste du Miriam heterosexuala dela.

Zer egin beharko luke Nasrinek?

1. Konfiantzako adiskide bati kontatu eta aholkua eskatu.
2. Miriami sentitzen duena kontatu eta zer gertatzen den ikusi.
3. Orientatzaileengana jo aholku bila.
4. Beste zerbait (txoko irekia).

Alexisen dilema

Alexisek 16 urte ditu eta transgeneroa da (emakume jaio zen baina beti identifikatu da gizonezko gisa). Bere ikasgelako neska bat gustatzen zaio eta berarekin geratzea gustatuko litzaioke. Hala eta guztiz ere, ez daki neskak bere proposamena onartuko duen, batez ere kontuan hartuta berak emakumezko gorputza duela. Heterosexuala den arren, beste ikasleek biak lesbianatzat jota etiketatzearen beldur da.

Zer egin beharko luke Alexisek?

1. Ideia osoa baztertu eta neska ahaztu.
2. Neskari sentitzen duena kontatu eta zer gertatzen den ikusi.
3. Neska hobeto ezagutzen saiatu, bere sentimenduak adierazi aurretik, berak ere antzeko zerbait sentitzen duen jakiteko.
4. Beste zerbait (txoko irekia).

Dilema horiek egokitu egin daitezke lantaldearen ezaugarrien arabera; hala ere, kontuan hartu behar da hobe dela tailerrean parte-hartzaileen istorio pertsonalak saihestea.

→ JARRAIBIDEAK

Parte-hartzaileei galdetuko diegu nola sentitu diren ariketa egiterakoan, besteek egindako iruzkinen bat harrigarria iruditu zaien eta pertsonaiaren batekiko enpatia sentitu ote duten. Dilema horiek sexu-orientazio eta genero-identitate desberdinak islatzen dituztela adieraziko dugu, eta gainera identifikatzeko eskatzen digutela; bigarrenik, kontzeptu bien arteko aldeak argituko dira.

Gaiari buruz eztabaidatzen jarraitu dezakegu honako galdera orientagarri hauen laguntzaz:

- Uste duzu dilema horiek benetan islatzen dituztela zuek gazteen egunerokotasuna?
- Zure ustez, nola hartzen dituzte erabakiak gazteek horrelako dilemak dituztenean?
- Dilema horietako bat duzunean, zer egiten duzu hori konpontzeko?
- Zer nolako ondorioak izan ditzake horrelako dilema batek pertsona horien bizitzan?
- Non aurki daiteke horrelako dilemei aurre egiteko babesa?
- Zeintzuk dira zure herrialdeko gazteek dituzten sexu- eta ugalketa-eskubideak?
- Nork erabaki beharko luke gazteek harreman afektibo-sexualen arloan dituzten eskubideei buruz?

2. jarduera Aulki beroa³ ★★☆☆

Jardueraren iraupena guztira
45 minutu
Prestatzea: 10
Egitea: 15
Segimendua: 20

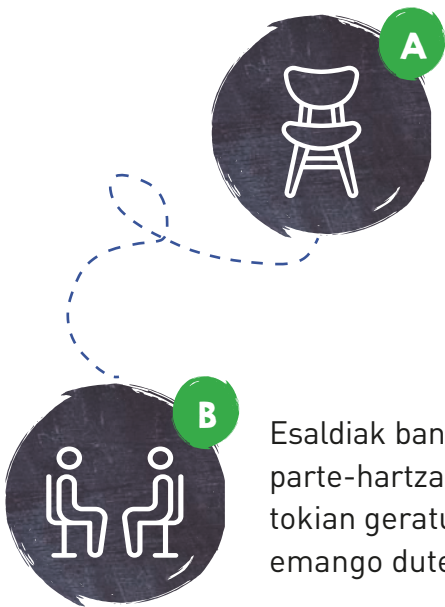

Materialak
□ Aulki bat parte-hartzaile bakoitzeko zirkulu bat osatzeko

→ TESTUINGURUA

Jarduera honen helburua da **modulu honetan landutako gaiak sakon eta xehetasunez eztabaidatzeko egoera egokia sortzea.**

→ GIDOIA

Eskatuko diegu aulkiekin zirkulu bat egiteko eta parte-hartzaile bakoitza zirkuluko aulki batean esertzea, aulki bat hutsik utzita.

Esaldiak banan-banan irakurriko dituzte; esaldiarekin ados dauden parte-hartzaileak lekuz aldatuko dira, eta ados ez daudenak zeuden tokian geratuko. Ezin badute erabaki, zutik jarriko dira eta bira bat emango dute inguruan.

³Iturria: Europako Kontseiluaren *Gender Matters* Eskuliburua (Genero-arazoak garrantzitsuak dira) (egokitua).

Esaldien adibideak:

- Emakumeek gizonek baino hobeto prestatzen dute janaria.
- Gizonak emakumeak baino kirolari hobeak dira.
- Balleta ez da gizonezkoentzako lanbidea.
- Neska argalak baino ez dira ederrak.
- Mutil altuak soilik izan daitezke ederrak.
- Zure lagunei zerbaiten beldur zarela kontatzeak ahultasuna erakusten du.
- Gizonezkoek ondo adierazten dituzte beren sentimenduak.
- Sentimenduen inguruan mintzatzea ez da maskulinoa.
- Maskulinoa da giharrek edukitzea.
- Onargarria da emakume gazteek gorputzeko ilea ez kentzea.
- Onargarria da gizon gazteek lagunen aurrean negar egitea.
- Onargarria da mutilek elkarri musuak ematea.
- Pertsona guztiak dira izaki sexualak.
- Pertsona batzuk asexualak dira.
- Heterosexuala izatea hautu bat da.
- Zisgeneroa izatea hautu bat da.
- Homosexuala izatea hautu bat da.
- Bisexuala izatea hautu bat da.
- Transgeneroa izatea hautu bat da.
- Gayek eta lesbianek ezkontzeko eskubidea dute.
- Gayek eta lesbianek seme-alabak adoptatzeko eskubidea dute.
- Pertsona transgeneroek ezkontzeko eta seme-alabak adoptatzeko eskubidea dute.
- Nire lagunak homosexuala dela esango balit, haren lagun izaten jarraituko nuke.
- Nire lagunak transexuala dela esango balit, haren lagun izaten jarraituko nuke.
- Nire sexu bereko lagunak maite nauela esango balit, haren lagun izaten jarraituko nuke.
- Nire beste sexuko lagunak maite nauela esango balit, haren lagun izaten jarraituko nuke.
- Harremanetan eta sexuan neskek mutilek aurrea hartzea espero dute.
- Ospe txarra izatea okerragoa da neskentzat mutilentzat baino.
- Neskek batzuetan baietz esaten diote sexuari, nahiz eta sexurik eduki nahi ez duten.
- Mutilek batzuetan baietz esaten diote sexuari, nahiz eta sexurik eduki nahi ez duten.
- Gizonezkoentzat naturala da kontrola hartzea eta gidari izatea.
- Gizonezko presidente bat emakumezko presidente bat baino hobe da.
- Senarrak ez du bere emazteak baino gutxiago irabazi behar.
- Ez dugu erabakitzen norekin maitemintzen garen.
- Pertsona guztiek dute balio bera.

Halaber, tailerrean parte hartzen dutenei eskatuko diegu paper pusketan batean modu anonimoan idazteko beren esaldi propioak, horiek ariketan gehitzeko eta kutxa batean sartzeko. Gero, esaldi horiek modu aleatorioan irakurriko dira beste esaldiekin batera.

→ JARRAIBIDEAK

Esaldien aurrean izandako erreakzioei eta kontzeptu nagusiei buruzko eztabaida sortuko dugu.

Denbora nahikoa izatekotan, 3-5 kideko taldeak osa ditzakegu parte-hartzaileekin eta talde bakoitzari eskatu kontzeptu giltzarri pare bat definitzeko, eta gero osoko bilkura batean aurkezteko. Astirik ez balego, talde bakoitzari talde bakoitzari esaldiak inprimatuta dauzkan txartel batzuk banatu diezazkiokegu, eta esaldiak multzokatzeko eskatu.

Ondorioetarako:

- Kontzeptu hauen arteko bereizketa egin: “genero-identitatea” eta “sexu-orientazioa”, “generoa” eta “sexua”, “sexua” eta “sexualitatea”.
- Identitateari dagokionez, genero-eredu binarioa eta genero-eredu malgua aztertu eta honako kontzeptuak argitu: “zisgeneroa”, “transgeneroa”, “intersexua”, “genderqueer”.
- Sexu-orientazioari dagokionez, kontzeptu hauek argitu: “heterosexuala”, “homosexuala”, “bisexuala”, “pansexuala”, “asexuala”.
- “LGBTQI” akronimoak esan nahi duena argitu; akronimo hau kolektibo bat izendatzeko baliagarria den eztabaidatuko dugu, eta adierazi hitz gakoak gehitu edo ezabatu egiten direla talde desberdinen balioen edota interesen arabera.
- Denbora nahikoa izatekotan, genero-identitatearekin eta sexu-orientazioarekin lotutako giza eskubideen eta legeriaren gaineko eztabaida bat sortuko dugu; aipatuko ditugu lege-esparrua, urraketa nagusiak, mugimendu eta/edo kanpaina nabarmenak eta nazioko eta/edo tokiko erakunde nagusiak.

Garrantzitsua da genero-identitatea eta sexu-orientazioa jorratzeko erabiltzen diren terminologia-forma desberdinen arteko desberdintasun nagusiak ulertzea, hain zuzen ere, gizarte inklusiboago baterantz aurrera egiteko eta LGBTQI kolektiboa errespetatzeko lehen urrats moduan. Kontuan hartuko dugu, generoa bezala, hizkuntza ere malgua izan daitekeela. Hitz batek (“queer” adibidez) esanahi bat izan dezake egoera batzuetan eta oso bestelako esanahia beste egoera batzuetan.

Saioaren egitura

Moduluaren izena: Sexu-orientazioa eta genero-identitatea

Ikastetxea: _____

Irakaslea, arduraduna: _____

Ikasgela (Ikasturtea eta data): _____

Parte-hartzaileen kopurua: _____

Data: ____/____/____ Iraupena: _____

Aukeratutako jarduerak: _____

Materialak (berrikusiak): ☐ bai ☐ ez

OHARRAK:

Gender ABC proiektuaren

MODULUEN ZERRENDAA

Modulu
en
Bigarren
Hezkuntzarako
heziketa

- 01 Ziber-indarkeria
- 02 Ezkontza goiztiarra eta behartua
- 03 Ahalduntzea eta komunikazio-gaitasunak
- 04 Emakumeen genitalen mutilazioa
- 05 Genero-indarkeria
- 06 Generoko gizarte-arauak eta estereotipoak
- 07 Talde-kohesioa
- 08 Giza eskubideak eta haurren eskubideak
- 09 Bikote barruko indarkeria
- 10 **Sexu-orientazioa eta genero-identitatea**
- 11 Sexu- eta ugalketa-osasuna eta eskubideak
- 12 Sexu-indarkeria

Modulu
en
Lehen
Hezkuntzarako
heziketa

- 01 Gorputzaren segurtasuna / Emakumeen genitalen mutilazioa
- 02 Ahalduntzea eta komunikazio-gaitasunak
- 03 Generoan oinarritutako indarkeria
- 04 Generoaren arau sozialak eta estereotipoak
- 05 Giza eskubideak eta haurren eskubideak
- 06 Sexu-orientazioa eta genero-identitatea

Dokumentu
laguntzaileak

- 01 Arriskuen ebaluazioa
- 02 Metodologia orokorra
- 03 Glosario orokorra

Gender A B C

Ek egindako proiektua:

End FGM
EUROPEAN NETWORK

ASSOCIAÇÃO PARA O PLANEAMENTO DA FAMÍLIA

Europar Batasunak
kofinantzatutako proiektua